

Kroezeboom krijgt knipbeurt Snoeien van een monument als kroezeboom blijft bijzonder

Teije Bakker (62), boomspecialist bij Copijn, wijst naar de stangen, ofwel hechtingen, die op de plek waar ooit een zijtak door houtrot afbrak de uitgeholde en u-vormige boomstam weer tot een cirkel maken en stevigheid moeten bieden: "Deze stangen zijn in 1972 al geplaatst. Tegenwoordig is het gebruikelijk om de mechanica van de boom zo natuurlijk mogelijk op te pakken. Deze ijzeren hechtingen zijn in het hout geboord. De boom overgroeit de wonden aan de buitenkant, maar aan de binnenkant zijn zij invalspoorten voor houtrotbacteriën. Daardoor is er afbraak van de boom zijn kernhout. We dachten destijds dat het veilig was om stangen te plaatsen door het onbeschermd hout te impregneren. Als we het opnieuw hadden mogen doen, hadden we hem gestut, om hem van de buitenkant af bij elkaar te houden."

Houtrot

De binnenkant van de boom is een reusachtige koker met een diameter van anderhalve tot twee meter. Er is veel houtrot te zien. Bakker: "Schimmels breken de houtcellen af, daardoor treedt houtrot op aan de binnenkant." Gelukkig zitten de stangen dieper vast in het hout. "Nu zit de stang nog in de spinhoutrand", vervolgt de boomspecialist, "maar omdat de boom aan de buitenkant blijft groeien, komt de stang straks los te zitten van de kern van de stam." Over de bekabeling tussen de stam en enkele takken vertelt hij: "Span- en stormankers houden de boom in evenwicht. In verhouding tot de basis zijn de armen te zwaar. Houtrot trekt die verhouding alleen nog maar schever." Copijn moet redelijk wat onderhoud plegen. Rond de boom liggen zandhoopjes die aan molshopen doen denken. Op die plekken hebben de boomverzorgers de grond rond de

In 1996 kreeg de 500-700 jaar oude Kroezeboom op de Fleringer Es in Twente zijn laatste grote verzorgingsbeurt. In dat jaar ontstond ook de stichting Behoud Kroezeboom, waaraan de eigenaar en tevens arme katholieke parochie de eeuwenoude eik in beheer heeft gegeven. Sindsdien komt boom- en groenspecialist Copijn iedere twee jaar de kroon bij snoeien. 1 juli was het weer zover. Een goede gelegenheid voor boomverzorgers Alex Bos om zijn fotocamera mee te nemen: "Naar zo'n boom ga je niet elke dag, dat moet op de plaat."

Auteur: Karlijn Raats

De eik heeft de plek waar een stang is ingebracht overgroeid met wondweefsel

boom belucht. De gaten hebben ze vervolgens opgevuld met een lavavoedingssubstraat.

Schaduwdruk

Om de Kroezeboom heen staan drie 'jonge' eiken van ongeveer 40 jaar oud. Oorspronkelijk dienden zij als toekomstige plaatsverangers voor wanneer de Kroezeboom het loodje zou leggen, maar aangezien de hoogbejaarde boom nog altijd fier het landschap siert, staan ze nu een beetje in de weg. Bakker: "Ze ontnemen de Kroezeboom veel licht, dat belangrijk is voor de groei van de boom. We gaan deze eiken terug snoeien, zodat de schaduwdruk kleiner wordt. De Kroezeboom zelf snoeien we in de bovenkroon ongeveer een tot twee meter naar beneden, anders wordt hij te zwaar. Daarentegen willen we wel het bladvolume groot mogelijk, zodat de eik zoveel mogelijk fotosynthese kan uitvoeren om de groei erin te houden. Hij groeit nu zo'n 2,5 centimeter per jaar in omvang."

Bakker grijpt uit de stapel gesnoeid hout op de grond wat takken en legt uit: "Deze bruine tak is eraan gegroeid na de voorlaatste snoeibeurt, en is dus ongeveer vier jaar oud. Deze groene

De bruine tak is zo'n vier jaar oud, de kleinere groene twee jaar oud

tak is er sinds de vorige snoeibeurt bijgekomen. Die is nu twee jaar oud."

Bejaarden

Drie boomverzorgers van Copijn zijn bezig met de snoeiwerkzaamheden. Bakker en directeur van Copijn Pieter Arkenbout lopen rond de boom om alles waar te nemen en de pers te informeren. Rick Overbeek (21) gooit zijn hoofd in zijn nek en wijst: "Die grote takken zijn rot. Daarom halen we het gewicht eruit, zodat ze niet zullen afbreken." Hij lacht: "We zijn hier tot en met morgen bezig. De kroon van de boom is zo breed, dat je meer bezig bent met het verplaatsen van de hoogwerker dan het afsnoeien van de takken. Daarbij moeten we erg voorzichtig zijn met het bakje waar we in staan en zorgen dat hij niet tegen de kabels aan zwiept. Monumentale bomen zijn kwetsbaar. Net zoals bejaarden hebben zij meer zorg nodig. Voor ons als boomverzorgers komt er een extra taak bij: Bij een normale boom kijk je vooral naar hoe hij groeit, terwijl je bij een monumentale boom als deze niet alleen dat afvraagt, maar ook hoe je hem zo optimaal mogelijk kunt behouden."

Alex Bos (25) en Wim Koot (37) laten vanuit de hoogwerker een paar zware takdelen op de grond vallen, hetgeen een kleine aardbeving veroorzaakt. Een paar minuten later klinkt een tarzankreet uit het bakje om aan te geven 'Van

Overbeek: "Monumentale bomen zijn kwetsbaar. Net zoals bejaarden hebben zij meer zorg nodig."

Ijzere stangen, die op de plek zitten waar ooit een zijtak door houtrot afbrak, moeten de uitgeholde U-vormige boomstam weer tot een cirkel maken en stevigheid bieden.

onderen!'. Weer komt een geamputeerd stuk boom naar beneden zeilen. Bos en Koot kloppen boven op een uitgeholde tak om te horen of hij nog wel stevig genoeg is. Bakker roept vanaf beneden: "Ja hoor, kom maar binnen!"

"De Tweede Wereldoorlog was 'gisteren' voor deze boom"

Schapenmest

Arkenbout legt uit: "Er is een sterke etageontwikkeling halverwege de boom. Ondanks dat de boom niet meer zo hard naar de zon toe wil groeien, heeft hij een overlevingsmechanisme: de onderkroon ontwikkelt zich meer, zodat de bladvorming op peil blijft. Met het snoeien zorgen de jongens ervoor dat er genoeg licht blijft vallen op de onderkroon, om zijn groei te stimuleren." Even later lopen Koot en Bakker al overlegend zo'n vijftig meter bij de boom vandaan. Bos: "Zij gaan kijken hoe de precieze vorm van de boom nu is, want als je van onder naar de boom kijkt, heb je geen goed beeld. We willen de boom

Arkenbout: "Als de Kroezeboom een gebouw was geweest, had hij op de Unesco-lijst gestaan."

Bos: "Als boomverzorger ben je niet iedere dag bij een boom als deze om te onderhouden, misschien een of twee keer in je leven. Het is een bijzondere boom, daarom leg ik hem vast op foto."

Koot is een doorgewinterde boomverzorger. Met zijn 37 jaar werkt hij al twintig jaar bij Copijn.

een stuk korter hebben, maar moeten daarbij de stabiliteit van de takken en de tweesprong in de stam goed in de gaten houden."

Bos loopt met een fotocamera rond: "Als boomverzorger ben je niet iedere dag bij een boom als deze om te onderhouden, misschien een of twee keer in je leven. Het is een bijzondere boom, daarom leg ik hem vast op foto." Welke monumentale bomen vond hij zoal nog meer interessant? "De Adam en Eva-eiken

op landgoed Stoutenburg en de plataan op landgoed Oldenaller. Deze eik is ook bijzonder, hij groeit nog zo goed, dat hij als eerste eik in Nederland in blad schiet." Overbeek vult aan: "Voeding heeft hij genoeg door de schapenmest van vroeger. Hij heeft het eeuwenlang goed naar zijn zin gehad op deze plek." Hoe zat dat dan precies? Bakker: "Deze es, waar de kroezeboom op staat, maar ook alle Saksische brinkdorpen, werden vanaf 1000 tot 1250 na Chr. gevormd

"Monumentale bomen zijn kwetsbaar"

Snoeiwerkzaamheden aan de bovenkroon

Teije Bakker: "Het unieke aan deze boom is zijn cultuurhistorie en functie als hagenpreekplek."

Afgesnoeide takken in de bovenkroon

Onderkroon en bovenkroon: Copijn snoeit de bovenkroon bij, zodat de onderkroon meer zonlicht krijgt

Koot legt uit aan Bakker hoe hij de vorm van de bovenkroon wil gaan snoeien, lettend op de stabiliteit van de tweesprong in de stam.

doordat boeren in de zomer hun mest op het land brachten en zo de grond ophoogden. De vruchtbare grond die zo ontstond, is de reden dat hier nu maïs staat te groeien die een stuk meer opbrengt dan de rogge die er vroeger opstond. Toch is bijbemesting goed voor de boom, omdat de grond al tijden niet meer is opgehoogd door boeren met uitwerpselen van hun dieren. Dus de hoeveelheid voedingsstoffen in de bodem wordt langzamerhand minder. "

hun geloof te belijden tijdens de zogenoemde 'hagenpreken'. De rest van de omgeving was inmiddels protestants." Het kapelletje dat daarvoor gebouwd was, werd in de loop van de zeventiende eeuw afgebroken. In 1909 kwam er opnieuw een heilig huisje te staan. Bos en Overbeek vinden allebei de leeftijd van de Kroezeboom het wonderbaarlijkste. Overbeek: "De Tweede Wereldoorlog betekent voor deze boom hetzelfde als wat 'gisteren' voor de mens inhoudt."

"In Nederland schiet hij als eerste eik in blad"

Hagenpreken

Wat maakt de Kroezeboom zo bijzonder? Bakker: "Zijn cultuurhistorie. Waarom heeft deze boom al die tijd kunnen blijven staan? Omdat hij een functie had. Katholieken kwamen vanaf de reformatie heimelijk onder deze boom bijeen om

Arkenbout: "Als de Kroezeboom een gebouw was geweest, had hij op de Unesco-lijst gestaan. Jammer genoeg doet Unesco alleen aan het behoud van dood materiaal." Overbeek grapt: "Met al dat steunmateriaal zou je toch zeggen dat de Kroezeboom genoeg dood materiaal bevat."